Motion till riksdagen
2009/10:Sk330

av Andreas Norlén och Maria Plass (m)

Skatteverkets beskattningsbeslut

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en översyn av regelverket kring beskattningsbesluts verkställbarhet och anstånd med skattebetalning.

Motivering

Kicki Igelström drev en pizzeria i Sälen. Efter en revision ansåg Skatteverket att företaget inte redovisat alla inkomster och skönstaxerade henne med 2,1 miljoner kronor. Eftersom anklagelserna inte stämde överklagades beslutet. När kammarrätten flera år senare sagt sitt hade beloppet minskats till 235 000 kronor. Problemet är bara att Skatteverket krävde henne på betalning omedelbart, vilket tvingade hennes företag i konkurs. ”Vi fick sälja huset och flytta från Sälen”, säger Kicki Igelström (Sunt Förnuft nr 8, 2005, s. 26).

Om den dömde överklagar sin dom i ett brottmål, ser vi det som en självklarhet att straffet inte ska börja verkställas förrän överklagandet har prövats och en lagakraftvunnen dom föreligger. I en skatteprocess gäller däremot motsatt huvudregel. Skatteverkets beskattningsbeslut är omedelbart verkställbara, även om de inte har vunnit laga kraft. Även om den (påstått) skattskyldige överklagar Skatteverkets beslut, ska skatten ändå betalas. Skulle Skatteverket förlora skatteprocessen, ska pengarna visserligen återbetalas, men då kan det vara för sent. En skatteprocess kan ta flera år, om den passerar både länsrätt och kammarrätt, och ännu längre tid om ärendet överklagas till Regeringsrätten och Regeringsrätten beviljar prövningstillstånd. Av rapporten 2008:872 ”Verkställighet av Skattemyndighetens beslut” från riksdagens utredningstjänst (RUT) framgår att Regeringsrätten för närvarande behandlar skatteärenden, där Skatteverket fattade beslut för ungefär fem år sedan. Om ett företag påförs betydande skattebelopp på ett oriktigt sätt, kan företaget

tvingas i konkurs till följd av det felaktiga skattekravet långt innan skattemålet är färdigbehandlat.

Den skattskyldige har möjlighet att ansöka om anstånd med att betala in skattebeloppet om han anser att beslutet angående skatt är felaktigt. Anstånd kan medges bl.a. för det fall att det är tveksamt om den skattskyldige ska betala skatten eller om det skulle framstå som oskäligt att kräva att skatten betalas.

Enligt 17 kap. 2 § skattebetalningslagen (1997:483) gäller att Skatteverket får bevilja anstånd med inbetalning av skatt

1. om det kan antas att den skattskyldige kommer att få befrielse helt eller delvis från skatten
2. om den skattskyldige begärt omprövning av eller överklagat ett beskattningsbeslut och det är tveksamt om den skattskyldige kommer att bli skyldig att betala skatten
3. om den skattskyldige begärt omprövning av ett beskattningsbeslut eller ett sådant beslut överklagats och det skulle medföra betydande skadeverkningar för den skattskyldige eller annars framstå som oskäligt att betala skatten.

Det finns härutöver bl.a. bestämmelser om tidsgränser samt särskilda bestämmelser om anstånd att betala skattetillägg (se angående det sistnämnda 17 kap. 2 a § samma lag).

Mats Höglund anför i ”Anstånd med betalning av skatt” s. 83 följande:

> Anståndsfrågan kan vara av stor ekonomisk betydelse för den skattskyldige. En avslagen anståndsbegäran kan innebära att den skattskyldige måste betala felaktig skatt och i värsta fall gå i konkurs utan möjlighet att fullfölja skatteprocessen. Den skattskyldige hindras därmed att utnyttja sina rättigheter, vilket innebär att rättsäkerheten hotas. Eftersom statens och den enskildes ekonomiska resurser är så ojämnt fördelade är det viktigt med en generös anståndspolitik från skattemyndigheters och förvaltningsdomstolars sida. Frågan om anstånd måste dock avgöras på objektiva grunder och innebär inte en automatisk rätt till anstånd enbart på den grunden att den skattskyldige saknar medel att betala skatten. Skattemyndighetens åtgärder måste dessutom stå i proportion till förseelsen enligt proportionalitetsprincipen. Principen anses även vara giltig för den svenska förvaltningen. Om anstånd å andra sidan medges alltför lättvindigt riskerar staten att gå miste om skatteintäkter om den skattskyldige efter ett beviljat anstånd och avslutad skatteprocess går i konkurs eller gör sig oanträffbar.

Höglund sätter här fingret på den avvägning som måste göras i lagstiftningen. Det gäller att balansera den enskildes rätt att få sin sak prövad i laga ordning i en process som är såväl formellt korrekt som reellt meningsfull, mot intresset att motverka skatteundandragande. (Processen kan sägas bli reellt meningslös, om den skattskyldige tvingas i konkurs till följd av Skatteverkets krav, även om Skatteverket sedermera förlorar processen.)

Av den ovan nämnda RUT-rapporten framgår att en tämligen stor andel av de skatteärenden som överklagas till länsrätt blir föremål för någon form av ändring. För år 2007 kan följande exempel ges.

? Inkomst- och förmögenhetstaxering: 21 procent.
? Mervärdesskatt: 27 procent.
? Särskilda avgifter: 12 procent.
? Löneavgifter: 27 procent.

Respektive andel tycks vara tämligen konstant över tid. I rapporten finns statistik för perioden 2003–2007. Däremot framgår inte av rapporten i hur många fall som anstånd sökts av den skattskyldige eller hur stor del av anståndsansökningarna som beviljats.

Den som lider skada till följd av att ett beslut av Skatteverket baserar sig på uppenbart felaktig rättstillämpning har rätt att få skadestånd av staten. Sådana ärenden handläggs enligt förordningen (1995:1301) om handläggning av skadeståndsanspråk mot staten. Av RUT-rapporten kan utläsas att det är ovanligt att sådant skadestånd utgår:

> Vid kontakt med Skatteverket uppgav en handläggare av skadeståndskrav att hon inte kunde påminna sig ett enda fall där ett företag tvingats i konkurs på grund av ett felaktigt beslut angående skatt och där staten sedan dömts att utge skadestånd. Emellertid finns ett fall där ett företag på ansökan av Skatteverket av länsrätten belagts med betalningssäkring, och där Skatteverkets bakomliggande beslut inte stod sig i länsrätten. Företaget hade tvingats i konkurs. Ärendet handlades av JK enligt ovan nämnda förordning och förlikning träffades mellan parterna.

Även om antalet skadeståndsärenden tycks vara mycket begränsat, stämmer den höga andelen beslut av Skatteverket, som ändras av länsrätten, till eftertanke. Om mellan en fjärdedel och en femtedel av alla överklagade beslut i en del beslutskategorier blir föremål för ändring i större eller mindre omfattning, kan man ifrågasätta om den rådande ordningen, där skatten som huvudregel ska betalas omgående i enlighet med Skatteverkets beslut, är rimlig. Man kan finna goda argument för att huvudregeln borde vara den motsatta, nämligen att skatten inte förfaller till betalning förrän det föreligger en lagakraftvunnen dom. En sådan regel skulle kunna kompletteras med en undantagsbestämmelse, som ger Skatteverket rätt att kräva omedelbar betalning, om det finns skäl att anta att ett överklagande saknar grund och det föreligger en uppenbar risk att den skattskyldiges pengar kommer att gömmas undan, om de inte genast tas i anspråk av staten.

Det förefaller uppenbart att det finns ett behov av en översyn av regelverket kring taxeringsbesluts verkställbarhet och anstånd med skattebetalning.

Stockholm den 2 oktober 2009

Andreas Norlén (m) *Maria Plass (m)*